

Hoe houd je ten tijde van crisis je hoofd boven water?

Themadiscussie 'Financiële gezondheid in crisistijd'

Het jaar 2020 is er een van uitersten. De enorme regenval aan het begin van het jaar, welke zonder pardon werd afgewisseld met een langdurige periode van droogte, deed ons al iets vermoeden. Het coronavirus deed daar nog een schepje bovenop. Het houdt de hele wereld in haar greep en blijft dit, zoals de media doet voorspellen, voorlopig nog wel even volhouden. Hoe houd je als agrarisch ondernemer ten tijde van crisis je hoofd boven water? Aan de hand van vijf stellingen en vragen geven onze partners hun visie en advies over dit onderwerp, dat actueler is dan ooit.

Tekst: Christel Klok & Partners Beeld: Henk van Ruitenbeek & DeLaval

NAJK heeft alle partners gevraagd naar hun visie en advies over het onderwerp 'financiële gezondheid in crisistijd'. Rob Berkers, projectmanager Food&Agri bij Rabobank, Melissa van de Kam-Jacobs en Bart Stengs, sectormanagers land- en glastuinbouw bij Interpolis, Erwin Ros, managing director bij Royal Reesink, Hendrik Veldman en Davy te Bokkel, adviseur en marketing manager bij DeLaval en Bart Geertsema, financieringsspecialist bij Flynth geven hierover hun visie en advies.

1. Een crisis kan een kans zijn voor de financiële gezondheid van het bedrijf.

Hoewel geen enkele ondernemer zit te wachten op een crisis, ontstaan er vanuit verschillende organisaties ook mooie initiatieven. Innovatieve en creatieve ideeën die een ondernemer eerder nooit voor mogelijk had gehouden. Zo vindt ook Davy te Bokkel (DeLaval): "Door een crisis ga je vaak opnieuw kijken hoe je onderneming is ingericht en hoe je zaken efficiënter kunt gaan benutten. Je wordt creatiever waardoor je vaak ook nieuwe inzichten krijgt." "Daarnaast biedt het ook kansen om je te ontwikkelen. Je wordt, al dan niet verplicht, gedwongen om je processen en structuren anders te gaan bekijken", vult zijn collega Hendrik Veldman hem aan. Volgens Erwin Ros (Royal Reesink) leidt het heroverwegen van deze processen vaak tot verrassende besparingsmogelijkheden. Rob Berkers (Rabobank) ziet iedere crisis dan ook als een kans: "Churchill zei niet voor niets 'never waste a good crisis'. Een crisis dwingt je als ondernemer na te denken over je huidige business model en welke wijzigingen er binnen en buiten je bedrijf plaats kunnen vinden. Wanneer je hier als ondernemer mee aan de

slag gaat, kan dit wel degelijk kansen bieden." Melissa van de Kam-Jacobs (Interpolis) kan zich hier wel in vinden, mits het bedrijf financieel gezond is en openstaat voor verandering: "Kansen kunnen alleen gegrepen worden als het bedrijf in de basis gezond is."

2. Leveranciers en banken zijn verplicht coulant te zijn naar de agrarisch ondernemers ten tijde van crisis.

Hoewel het woordje 'verplicht' bij bijna iedereen argwaan opwekt, kan de meerder-

agrarische sectoren in meer of mindere mate cyclisch zijn. Dit betekent dat er na slechte tijden bijna automatisch ook weer goede tijden komen", aldus Berkers, "En natuurlijk proberen we in de kern gezonde bedrijven dan door de crisis heen te helpen." Helaas kan deze regeling niet altijd voor iedere ondernemer gelden. "Leveranciers en banken zijn niks verplicht, maar het is soms wel handig. Als het geld er op dat moment bij de boer of tuinder niet is, kun je beter afspraken maken over uitstel van betalingen als de crisis weer achter de rug is", aldus Bart

*Zolang de stappen vooruit
GROTER ZIJN DAN DE STAPJES ACHTERUIT, GA JE NOG
steeds de goede kant op!*

- HENDRIK VELDMAN (DELAVAL)

heid zich in deze stelling wel vinden. Erwin Ros vindt het zeker het overwegen waard: "We weten uit eigen ervaring dat boeren over het algemeen zeer trouwe betalende zijn, zeker als ze financieringsverplichtingen zijn aangegaan. Wat dat betreft denk ik dat de banken en leveranciers best wat coulance kunnen tonen." Rob Berkers voelt zich als projectmanager van de Food&Agri bank min of meer verplicht coulant te zijn richting de agrarisch ondernemers in een crisissituatie. "In de praktijk zien we dat verschillende

Stengs (Interpolis). Zijn collega Melissa van de Kam-Jacobs geeft aan dat dit niet voor ieder bedrijf een oplossing zal zijn: "In de basis zou deze regeling alleen kunnen gelden voor bedrijven met toekomstperspectief." Volgens Bart Geertsema (Flynth) is het ook belangrijk om te kijken hoe de beide bedrijven vóór de crisis met elkaar omgingen: "Mocht er toen al sprake zijn van een wankelende financiële basis, dan is het niet reëel om te verwachten dat de banken in tijden van crisis de reddingsboei gaan uitgooien."

*Churchill zei niet voor niets:
 'NEVER WASTE A GOOD CRISIS'
 Per definitie is elke crisis
 ook weer een kans*

– ROB BERKERS (RABOBANK)

3. Bedrijven zouden zich (financieel) beter moeten voorbereiden op tijden van crisis.

De inkomsten binnen de agrarische sector zijn niet altijd even constant. Zaken als het weer, de consument en de prijschommelingen van producten, kunnen grote verschillen in de uiteindelijke opbrengsten teweegbrengen. Rob Berkers ziet dit ook en vindt dat bedrijven zich financieel beter moeten voorbereiden op mindere tijden: "Bedrijven worden over het algemeen steeds kwetsbaarder voor de 'grillen' van de markt. Om dit op te kunnen vangen is het aanleggen van een buffer van groot belang." Ook bij Interpolis wordt dit als een slimme zet gezien: "Door een buffer aan te leggen, stel je jezelf minder afhankelijk op van je afnemers", zegt Van de Kam-Jacobs. Volgens Bart Geertsema zijn veel ondernemers te weinig bezig met risicomanagement: "We gaan ervan uit dat het morgen beter wordt en dat het nog wel even duurt voordat een akelige crisis het feestje ruw komt verstoren." Davy te Bokkel ziet dit anders. Hij is

juist van mening dat bedrijven zich al steeds meer voorbereiden op dergelijke tegenslagen, maar dat we ons simpelweg gewoon niet voor konden bereiden op een crisis zoals deze. "Bij ondernemen heb je nu eenmaal niet altijd de wind mee", vult collega Veldman aan, "maar zolang de stappen vooruit groter zijn dan de stapjes achteruit, ga je nog steeds de goede kant op!"

4. Er zou ondersteuning moeten zijn voor bedrijven die door extreem weer financieel geraakt worden.

Complimenten geven aan de overheid: het zit niet in de aard van het beestje, maar volgens Bart Geertsema kunnen we er nagenoeg niet omheen. "De financiële regelingen die ingevoerd zijn tijdens de coronacrisis zijn ruimhartig en heel praktisch ingestoken", aldus Geertsema, "Het is indrukwekkend hoe rap de regelingen tot stand zijn gekomen en hoe snel het geld bij de ondernemers op de rekening staat." Erwin Ros vindt dat zo'n regeling er tot op zekere hoogte ook zou moeten zijn voor

bedrijven die door extreme weersomstandigheden ook financieel in zwaar weer verkeren: "Als je als boer nu werkt aan een goed netwerk, het verlagen van de diverse input als chemicaliën, antibiotica en energie én ook nog eens bijdraagt aan het behoud van de bodem, ben ik van mening dat je als ondernemer door dik en dun gesteund zou moeten worden. Ook als het even tegen zit." Rob Berkers geeft aan dat deze ondersteuning er ook is geweest. Echter, het is volgens hem de vraag in hoeverre we het weer momenteel 'extreem' kunnen noemen. "We zien dat het klimaat de laatste jaren aan het veranderen is", aldus Berkers, "Misschien is een klimaat met meer periodes van droogte en extreme neerslag wel het nieuwe normaal voor Nederland en moeten we onze bedrijfsvoering hier op aanpassen." Volgens Melissa van de Kam-Jacobs zijn preventie en klimaatadaptatie de codewoorden. "Indien preventie niet mogelijk is kan, naast een eigen financiële buffer, een verzekering de oplossing zijn."

5. Wat zijn de tips om je bedrijf crisisbestendig te maken?

- Probeer niet alleen in bedreigingen te denken, maar juist in kansen. (Rabobank)
- Ga op zoek naar de mogelijkheden: ken de structuur van je bedrijf en weet waar je kunt sturen. (DeLaval)
- Volg je ondernemerszin: stel een 5-jarenplan op, verfijn die plannen jaarlijks en zet deze om in concrete acties. (Royal Reesink)
- Organiseer veerkracht en continuïteit: creëer een flexibele bedrijfsopzet welke kan inspelen op een afzetcrisis. Zorg eveneens voor een afdoende grote financiële buffer waarmee tegenvallers, in geval van een calamiteit, kunnen worden opgevangen. Daarmee wordt de bedrijfscontinuïteit gewaarborgd. (Interpolis)
- Kijk niet continu met een roze bril, maar ga ook eens uit van het worst-case scenario. Denk eens goed na over wat er met je kasstromen gebeurt als het écht flink tegenzit. Zo ontdek je welke buffers je nodig hebt. (Flynth)